בסוד שיח

שיח יקרות, הדרכות והוראות בענייני חינוך הילדים ובנושאים העומדים על הפרק, במעון קודשו של

כ"ק מרן אדמו"ר מביאלא שליט"א

לקראת חג הפסח נכנסו סופרי 'המבשר תורני'
למעון קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
ושמעו ממנו דברי הדרכה והתחזקות בענייני השעה

משתתפים: הרה"ג ר' ישראל שטיינמץ שליט"א ר"מ בישיבת ויז'ניץ - אלעד עורך המדור "במסילה עולה"...
הרה"ג ר' דוד משה הרשקוביץ שליט"א ר"מ בישיבת קרעטשניף - רחובות עורך המדור "במשעול הכרמים"
הרב אלחנן קלאר שליט"א - עורך 'המבשר תורני'
הרב יעקב הייזלר שליט"א - מסופרי 'המבשר תורני'

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשיחה המיוחדת במעון קדשו בעיה"ק צפת תובב"א

ימים מבורכים הללו שהם ימי ההכנה לחג הפסח הבעל"ט, ימים אשר 'והגדת לבנך' הוא מעיקר המצוות המתקיימות בליל התקדש החג, הלילה שבו מתעוררות ממרומים ההשפעות הגדולות אשר בכוחן להשפיע את כוח החינוך בזה הלילה הק' לכל השנה כולה, ורבים אומרים מי יראנו טוב להאיר את עינינו במצוות החינוך בדור זה; ההורים היקרים מבקשים לדעת את הנהגות החינוך אשר ינהגו עם בניהם, משגיחים ומרביצי תורה בישיבות הק' מתלבטים בסוגיות העומדות לפתחם יום יום בבקשם להגיע לנפשות הטהורות של תלמידיהם ולהדריכם בדרך ישרה להעמידם על דרך אמת בבואם לבנות את בניין חייהם הפרטי ובניין אומתנו הק' בכללותה, והספיקות רבות והדרך לא תמיד סלולה ובהירה כראוי לרבים מהמופקדים על נפשות התלמידים הצורבים והמה מבקשים לקבל הדרכה ברורה שתאיר את דרכם בכמה וכמה מן הסוגיות המרכזיות בחינוך צאצאינו היקרים.

בסייעתא דשמיא מיוחדת לה זכו קוראי הגיליון התורני הנפוץ ביותר ביהדות החרדית הלא הוא 'המבשר - תורני' אותו אנו אוחזים עתה בידינו, זכינו שלוחי המערכת הנכבדה ושלוחי עמך בית ישראל להיות לפה לכל המבקשים דרך סלולה וברורה, ובימים שלפני התקדש חג שמנו פנינו אל עבר הרי הגליל העליון בו אוויר ההרים הצלול, אשר כבר העיד המשורר הגדול רבי יהודה הלוי 'חיי נשמות אוויר ארצך', וקיימנו בנפשנו 'וקמת ועלית' לעלות ולהיכנס לפניי ולפנים אל מעון קודשו של כ"ק מרן אדמו"ר מביאלא שליט"א, אשר כבר קפיקא שמיה בעולם התורה והחסידות כענק בתורה ובהיר וזך המחשבה וכמי שהעמיד במרוצת השנים אלפים רבים של תלמידים וחסידים בכל רחבי העולם, השותים בצמא ממעיינו הטהור המבורך והבלתי פוסק ומעמידים דורות ישרים מבורכים לפי דרכו הסלולה הברורה והבהירה, כאשר בכל העולם כולו מבדרין שמעתיה בבי מדרשא בספריו הק' המבשרים טוב בכל חלקי התורה והדרכות קדושות בכל חלק וחלק מענייני היהדות הצרופה, כפי שהעבירם מאבותיו וזקה"ק זי"ע ולמעלה בקודש מרנא הבעש"ט הק' ותלמידיו הגדולים רבוה"ק רועי החסידות זי"ע.

ואכן זכינו שבטוב עינו הקדיש לנו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מזמנו היקר לאלפנו בינה ודעת ולהאיר את עינינו ועיני אלפים ורבבות של קוראי עונג בגיליון חג זה, בדברים ברורים ומאירים בסוגיות המרכזיות ואקטואליות ביותר בחינוך בנינו, בהדרכות מפורטות בכל עניין ועניין וכל זאת במאור פנים משולב בפנינים היוצאים מפה קדוש רועה ישראל מובהק הנושא מזה שנות דור את משא הציבור הק' על כתפו הטהור ברחימאיות ובאהבה אין קץ כאשר יישא האומן את היונק.

במהלך שיחת הקודש שמענו בנועם ובאהבה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מילין דנפקין בהדרת קודש, המלטפים ומעודדים, ומבקשים להנעים את דרך ה' לכל הניגש לעלות במסילה העולה בית קל, ומאידך דרישות ברורות ונוקבות בדברים נחרצים בכל דבר אשר עלול להכהות את אור הנשמה ולהאפיל את זריחת אור הנשמה בתהלוכות חיינו עלי אדמות, ללא פשרות וללא החלקת העניינים למקום של ספיקות ובלבולים. 'כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל'.

בחיל וברעדה ומתוך חרדת קודש מביאים אנו בזאת לפניכם את הדברים כפי ששמענו מפה קדושו אך לפני ימים ספורים. קראו ותחי נפשכם בס"ד.

הגדול שבחבורה, הרה"ג רבי ישראל שטיינמץ שליט"א ר"מ בישיבת ויז'ניץ – אלעד, בעל ה"מנחת ישראל" על הש"ס, ועורך מדור "במסילה העולה" בגיליונינו, פותח ביראת הכבוד בדברים קמיה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א:

"הגענו הנה בבחינת 'וקמת ועלית' בזמן של ערב חג הפסח הבעל"ט, חג המוקדש להחדרת יסודות האמונה והיהדות בנפש צאצאינו היי"ק, ביקשנו לשמוע מכ"ק אדמו"ר שליט"א אודות חובתנו בדורנו אנו.

לא אפסה תקוותינו

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א משיב ואומר לנו בנועם דבריו: "עלינו לדעת, כי חג הפסח הוא היו"ט שהוא יסוד היסודות של כל יהודי הניגש לעבוד את השי"ת. הנה, בתוה"ק נזכר יציאת מצרים חמישים פעמים, ואף בהרבה מצוות עושים אנו זכר ליציאת מצרים, והכוונה בריבוי הזכרת יציאת מצרים כמעט בכל עניין שקשור בעבודת הבורא ית', הוא בכדי להכניס ולהשריש בלבנו את המושג הנשגב הלזה שאין מצב של אפסה תקווה ואין מצב של יהודי אשר חפץ לשוב אל ה' ויאמרו לו אין לך את הפתח פתוח לשוב להשי"ת. כי הנה במצרים היו היהודים במצב הגרוע ביותר ששייך בדרגת הטומאות ועבודת עבודה זרה, כאשר היו במצב של כמעט אבדן לעולם עם כניסתם לשער החמישים של שערי טומאה, מצב שאין גרוע ממנו ואין נמוך ממנו בעבודת ה'. ובכל זאת עם יציאתם ממצרים לא עברו אלא שבעה ימים ובעומדם על הים כבר השיגו השגות נוראות וראו מראות אלקים כאשר אפילו שפחה ראתה מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי כידוע מחז"ל הק'. ואחר כך עלו דרגה אחר דרגה עד יום החמישים והגיע לדרגה ש'פסקה זוהמתן' ויצאו לחרות ממלאך המוות וכבר נאמר עליהם 'אני אמרתי אלקים אתם'.

"וכידוע מאמר חז"ל בסוטה (יז.) במעשה דאלעזר בן דורדיא שהיה בשפלות המדרגה ולא הייתה עבירה בעולם שלא עבר עליה, ואח"כ כשהתעורר לתשובה כמעט שהתייאש בראותו שאין אף אחד שמבקש עליו רחמים, והגיע למסקנה כי אין הדבר תלוי אלא בו ובכך חזר בתשובה שלמה ובשעה אחת קנה את עולמו עד שיצאה בת קול ואמרה: "ר"א בן דורדיא מזומן לחיי העוה"ב".

"אנו צריכים ראשית כול להשריש יסודיה יסודות וחשובה זו בעצמנו, ורק כאשר הדברים יתבהרו ויהיו ברורים אצלנו אז נוכל להעבירם לבנינו ותלמידינו, אשר ידעו כבר בתחילת דרכם כי אין שום מכשול ושום מעשה שנעשתה על ידם בעבודה שאין יכולים לשוב ממנה אל ה' אשר רוצה בהם ומקבלם בסבר פנים יפות באהבה עצומה שיש לו ית' לכל אשר בשם בר ישראל יכונה.

"נקודה זו אנו גם חייבים להבהיר בעבודת החינוך העומדת לפנינו. כאשר ידוע שהדוגמה האישית וההדרכה אשר האב והרב נוהגים בה בעצמם היא אשר תעבור אליהם והיא אשר תאיר את נרם ללכת בנתיב זה אשר חפצים אנו להוליכו. כי הדברים אשר אנו עושים בתוך כותלי בתינו ואנו עושים אותם במאור פנים ונפש חפצה מקנה קנייני נצח בנפש צאצאינו יותר מדיבורים ודרשות רבות כידוע".

> *".. ידוע שהדוגמה האישית וההדרכה אשר האב והרב נוהגים בה בעצמם היא אשר תעבור אליהם והיא אשר תאיר את נרם ללכת בנתיב זה אשר חפצים אנו להוליכו. כי הדברים אשר אנו עושים בתוך כותלי בתינו ואנו עושים אותם במאור פנים ונפש חפצה מקנה קנייני נצח בנפש צאצאינו יותר מדיבורים ודרשות רבות כידוע"...*

כאן ביקש כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א להביא לפניו את הספה"ק 'תולדות אדם' מזקה"ק הרה"ק רבי יהושע מאוסטרובצא זי"ע המרחיב בדברות קודשו (לשבת שובה) אודות כך שאין מושג שבלתי ניתן לשוב אל השי"ת בכל מצב בו שרוי האדם, והרי איתא 'כי לא ידח ממנו נידח', ועל כן שידע האדם שלא יתייאש לעולם ולא אבדה תקוותו בכל מצב שהוא נמצא. ה'תולדות אדם' מרחיב בדבריו אודות הטרדות הרבות שיש לאנשים כל הימים כאשר הם טרודים ביצרם וכו', וגם עליהם לדעת שאין מנוס מלשוב אל השי"ת בכל מצב וזמן.

החינוך בדרכי נועם

מוסיף לנו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בדברות קודשו: **"עלינו להדגיש תמידין כסדרן בהדגשה יתרה שלא יקפיד אדם קפידה יתירה בתוך ביתו, כי** בכל הדורות כולם ידענו כי לא קלים היו חיי העולם הזה, צרות רבות ורעות היו מנת חלקם ונחלתם בכל התקופות של אנשי העולם, טרדות של פרנסה וחרדת קיום מגזרות ושמדות אשר בלבלו את דעת בני האדם בעולם הזה, ועל כן מוטל עלינו בכל מאודנו **להיזהר בשמירה יתירה ומעולה לא להקפיד** ח"ו, אלא הגישה צריכה להיות רק בדרכי נועם ובאהבה אין קץ החודרים ומועילים יותר מכול בנפש ילדינו וצאצאינו.

מעלה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בנועם שיחו: "מי שמכיר במקצת את התחלואות והצרות הרבים הפוקדים את בני דורנו, יודע היטב כי **הטרדות והלחץ שאנשים עוברים בחייהם אינם נחלת העניים ואלו המתקשים בפרנסתם גרידא, אלא גם אותם אנשים הנראים כלפי חוץ בעשירים ולכאורה נראים הדברים שהכול הולך להם למישרים וחייהם המה על מי מנוחות**, הרי שרבים הם המקרים שאנו שומעים תמידין כסדרן ה' ירחם אודותם **שאין להם מנוחה מקשיים שונים המשתרגים עליהם, אלא שפשוט מחמת עשירותם ונכבדותם אינם מסוגלים להראות זאת כלפי חוץ ובבית פנימה הרי הם לא רגועים ואף כועסים והדברים משפיעים היטב על חינוך צאצאיהם.** (כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מפנה אותנו לעיין בפנים הספה"ק "באר מים חיים" בפר' חיי שרה, שם הרחיב בדברותיו אודות הצרות הרבות הפוקדים כל אדם באשר הוא, והחובה להתחזק בכל מצב).

"ידוע המעשה מהרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע שקיבל את הקהל שבצא על דלתותיו לעצה ולברכה. והנה באמצע שקיבל את הציבור נכנס אליו איזה עשיר גדול, והלה ישב אצלו זמן ארוך מאוד, לאחר שיצא העשיר נכנס אליו עני מרוד ושחה אצלו דקות מספר וכבר יצא את החדר. לאחר מכן שאלו את הרבי הכיצד נשא פנים לעשיר כל כך, ענה על כך הרבי ר' ההדרכה אשר האב והרב נוהגים בה בעצמם היא אשר תעבור אליהם והיא אשר תאיר את נרם ללכת בנתיב זה אשר חפצים אנו להוליכו. כי הדברים אשר אנו עושים בתוך כותלי בתינו ואנו עושים אותם במאור פנים ונפש חפצה מקנה קנייני נצח בנפש צאצאינו יותר מדיבורים ודרשות רבות כידוע".

כאן ביקש כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א להביא לפניו את הספה"ק 'תולדות אדם' מזקה"ק הרה"ק רבי יהושע מאוסטרובצא זי"ע המרחיב בדברות קודשו (לשבת שובה) אודות כך שאין מושג שבלתי ניתן לשוב אל השי"ת בכל מצב בו שרוי האדם, והרי איתא 'כי לא ידח ממנו נידח', ועל כן שידע האדם שלא יתייאש לעולם ולא אבדה תקוותו בכל מצב שהוא נמצא. ה'תולדות אדם' מרחיב בדבריו אודות הטרדות הרבות שיש לאנשים כל הימים כאשר הם טרודים ביצרם וכו', וגם עליהם לדעת שאין מנוס מלשוב אל השי"ת בכל מצב וזמן.

החינוך בדרכי נועם

מוסיף לנו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בדברות קודשו: **"עלינו להדגיש תמידין כסדרן בהדגשה יתרה שלא יקפיד אדם קפידה יתירה בתוך ביתו, כי** בכל הדורות כולם ידענו כי לא קלים היו חיי העולם הזה, צרות רבות ורעות היו מנת חלקם ונחלתם בכל התקופות של אנשי העולם, טרדות של פרנסה וחרדת קיום מגזרות ושמדות אשר בלבלו את דעת בני האדם בעולם הזה, ועל כן מוטל עלינו בכל מאודנו **להיזהר בשמירה יתירה ומעולה לא להקפיד** ח"ו, אלא הגישה צריכה להיות רק בדרכי נועם ובאהבה אין קץ החודרים ומועילים יותר מכול בנפש ילדינו וצאצאינו.

מעלה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בנועם שיחו: "מי שמכיר במקצת את התחלואות והצרות הרבים הפוקדים את בני דורנו, יודע היטב כי **הטרדות והלחץ שאנשים עוברים בחייהם אינם נחלת העניים ואלו המתקשים בפרנסתם גרידא, אלא גם אותם אנשים הנראים כלפי חוץ בעשירים ולכאורה נראים הדברים שהכול הולך להם למישרים וחייהם המה על מי מנוחות**, הרי שרבים הם המקרים שאנו שומעים תמידין כסדרן ה' ירחם אודותם **שאין להם מנוחה מקשיים שונים המשתרגים עליהם, אלא שפשוט מחמת עשירותם ונכבדותם אינם מסוגלים להראות זאת כלפי חוץ ובבית פנימה הרי הם לא רגועים ואף כועסים והדברים משפיעים היטב על חינוך צאצאיהם.** (כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מפנה אותנו לעיין בפנים הספה"ק "באר מים חיים" בפר' חיי שרה, שם הרחיב בדברותיו אודות הצרות הרבות הפוקדים כל אדם באשר הוא, והחובה להתחזק בכל מצב).

"ידוע המעשה מהרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע שקיבל את הקהל שבצא על דלתותיו לעצה ולברכה. והנה באמצע שקיבל את הציבור נכנס אליו איזה עשיר גדול, והלה ישב אצלו זמן ארוך מאוד, לאחר שיצא העשיר נכנס אליו עני מרוד ושחה אצלו דקות מספר וכבר יצא את החדר. לאחר מכן שאלו את הרבי הכיצד נשא פנים לעשיר כל כך, ענה על כך הרבי ר'

משה לייב זי"ע, האמת ששניהם באו אלי לאותו עניין, לתנות את הכאב אשר על לבבם, אולם החילוק ביניהם הוא שהעשיר מחמת היותו נחשב לעשיר קשה לו הדבר לפתוח בסיפור הצרות שיש לו, לכן הייתי צריך ללכת עמו סחור סחור עד שפתח את סגור לבו ותינה את צרותיו הרבים, אולם העני שמבין היטב את מצבו תיכף כאשר נכנס אלי כבר פתח את סיפור צרותיו וקשיי הרבים העוברים עליו תמידין כסדרן וממילא לא הייתי צריך להאריך עמו כ"כ בדברים אורוכים.

"האמת הוא", אומר לנו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א: "בדורנו אנו הדברים הרי מכפיליים את עמסם לאין ערוך, כאשר הדעת איננה נוחה ואין נותנת מרגוע לבני האדם בכל תחומי חייהם ובפרט בקושי הפרנסה, וכן במקביל מכל אפשרויות התקשורת העומדות לרשותנו, דבר שלא היה בעבר הקרוב וכל שכן לא בעבר הרחוק כלל וכלל, כאשר לכל אחד ואחד מעמנו יש כהיום מכשיר טלפון צמוד דבר שאין נותן מנוח ומרגוע נפשי לאדם, ובבחינת 'יומם ולילה לא ישבותו' מכל טרדות העולות לו בקעבות כך, והדבר גורם שבלבול הדעת הזה מונע ממנו את הארת הפנים והמרגוע שהורים חייבים להראות ולהעניק ולגדל את צאצאיהם היקרים להם מכול.

ולכן דגש גדול מוטל עלינו להניח על כך, שבנינו ירגישו באמת את נועם ומתיקות החינוך, שיראו שהוריהם על אף כל הטרדות והקשיים הנופלים על כתפיהם מאירים פנים אליהם בסבלנות יתירה, ולדעתי זוהי הדוגמה האישית הטובה והחזקה ביותר של ההורים והמחנכים, ובדרך של חינוך כזה הבן גודל בשובה ונחת וקונה בנפשו את המושגים והדרכים אותם תפץ אביו להשריש בו, כאשר בהמשך חייו יראה את התוצאות החיוביות בחוש.

"בנוסף לכך, גם במקרה שצריך וחייבים להעיר לתלמיד, הרי שצורת התוכחה להסיר אותו מדרכיו הלא טובים צריכה להיות אך ורק בדרך החיובית וחלילה לנו לעשות ליפיך אשר אחריתה מי ישורנו, ה' ירחם.

"הדרך הנכונה והרצויה שלא לומר לילד שכך אין צריך להתנהג ולא טוב מה שהוא עשה וכו', **אלא עלינו להדגיש בפניו בעיקר את מעלותיו הגבוהות**, בהיותו איש שנשמה גבוהה שוכנת בקרבו וכי עדיו לגדולות בכרם בית ה' כאשר כולם כאחד מצפים ומייחלים לראותו עולה ומתעלה בשיא גדלותו ותפארתו וכי עדיו לגדולות בישראל ואין מתאים לרמתו ולהכלחתו העתידיים ללכת בדרך אחרת. דברים מעין אלו נופלים על אוזן קשבת וחודרים היטב פנימה ללב הילד וכך בדרך החיובית יוכל לעשות את השינוי המיוחל בילד. אולם אם נוכיח אותו בתקיפות ובכעס, למרות שבעבר כן הוכיחו בדרך דומה לזו, אולם כהיום הדברים יעשו עליו רושם הפוך, רושם של דחיית הדברים וללא שום תועלת ח"ו. כי זאת צריכים אנו לדעת בבירור, ששני אבני מכשולות עצומים עומדים בפני כל צעירי האצן המתחילים לעבוד את ה', לא רק להם אבל אצלם בעיקר, ואלו הן, הראשונה היא הייאוש, כי כאשר יהיה התלמיד בייאוש הרי הוא כבר לא יכנס לעבודה בחשקות ובשמחה ואז הנה היצר כבר יצליח להכניעו לפניו לאורך ימיו ושנותיו. ואנו חייבים למנוע זאת ממנו, שח"ו לא ייפול לייאוש בשום פנים ואופן, אלא מוטל עלינו לראות שהילד יהיה בהתחזקות תמידית בשמחה ואושר לאין קץ על שזכה להיות עבד בבית אלוקים".

רמת השיעור לבחורים

דברי קודשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א המשיכו להאיר כאשר לשאלתנו התייחס לבניין צורת סדרי השיבה בכלולותם ובפרטות לגבי כל בחור בפני עצמו.

ושאלת המחנכים כפי שהציגם הרה"ג ר' ישראל שטיינמץ שליט"א בפני כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א: "ביצד צריך להעמיד את רמת הישיבה כשישנן רמות שנות של כישרונות וחוסן נפשי שונה בין תלמיד לתלמיד, הרי מצד אחד חובתנו להעלות ולהעפיל גבוה עם הבחורים העמלים בתורה ובעלי הכישרונות הברוכים, אולם מאידך גיסא הרי מוטל עלינו לראות ביותר לאותם בחורים הפחות חזקים בכישרון ובהתמדה שלא ייפלו ברוחם כאשר הר"מ יתמקד עם רמתם של המצוינים בשיעור, וא"כ עלינו לדעת מה היא הדרך הרצויה והישרה בדבר?

כן ברצונו לדעת במקביל, האם לתלמיד מסוים שקשה לו לימוד העיון בסדרי הישיבה ורוצה להתמקד בעיקר בלימוד הבקיאות האם עלינו לאשר לו זאת, דבר שיכול להועיל לאותו תלמיד אולם הרי זה יכול להיזק לבחורים טובים שירגישו שאין הם צריכים להתאמץ מדאי בסדר לימוד העיון, היות ויאפשרו להם ללמוד בקיאות?

"על המחנכים ומרביצי התורה מוטל לדעת שעיקר בניין הישיבה ועצורתה צריכה ומוכרחת להיות בחינון התלמידים בסדרי הישיבה הקבועים בלימוד ש"ס בחלק העיון ובקיאות כאחד, כשאין בשום אופן לשנות ולהקל לחלק מן התלמידים את הלימוד בעיון בטענה שאין הם מסוגלים לכך, ולרבות בלימוד דברים שונים וקלים או לימוד בקיאות בלבד שתועיל להם יותר. בניין הישיבה בצורתו הוא חשוב ביותר וכל שינוי בזה יעשה רפיון בכלל התלמידים ואסור לנו להרשות זאת.

עם זאת", מוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א: "רמת הלימודים צריכה אף היא להתחשב בכל הרמות. **דהיינו שבשיעורים הנמסרים ובחביעות הכלליות ברמת הידיעות והחישגים צריכים ללכת בדרך האמצע, דהיינו לפי רמת הבינונים אשר יכולים לעמוד ברמה זו,** אולם מאידך צריך **להכיר בכישרונות הנעלים והמיוחדים יותר ולתבוע מהם בהחלט דברים גבוהים ועמוקים יותר בהשגות גבוהות יותר, בכדי שבבוא היום יגדלו לת"ח וגדולי תורה,** אולם הרמה הכללית צריכה להיות שווה לכל נפש.

"הדברים נכונים וברורים למרות שעל פניו נראה כי כאשר לא

הרבה גדולי ישראל הגיעו למעלות נשגבות למרות כישרונותיהם החלשים. כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א נושא דברים בוועידת החינוך

החבורות לתורה ועבודת השי"ת הם דבר גדול ונשגב שערכו גדול עד למאוד

נתבע את מלוא הרמה הגבוהה ביותר מן התלמידים ועל פניו נראה כי מקלים עליהם קצת אין חשש שלא יהיו די מחוסנים לקראת החיים הבאים לאחר שנות חיי הישיבה, כי עצם החיים במסגרת הישיבה במשך כל שנות הבחרות מקנה לבחור את ההרגל לחיי תורה ועבודת ה' בעומק לבבו ונפשו. והדברים דומים לאותם המבקשים לחזק את שרירי גופם להוסיף גבורה על גבורתם, עיקר הצלחתם היא כאשר יאמנו את גופם מדי יום ביומו באימונים המחזקים את השרירים, וע"י זה הם מוסיפים גבורה על גבורתם, אך זה ברור שאם בבת אחת יעמיסו על גופם את המשקולות הכבדות ביותר ואת האימונים הקשים הגבוהים מכוח השגתם ודאי שלא די שלא יהיו גיבורים ורבי כוח אלא עוד ח"ו יהרסו את כוח גופם ויכשלו כישלון חרוץ בניסיונות ממין אלו.

"כן הדבר גם אצל התלמידים, עצם מה שהם כביכול מאמנים את כוח נפשם רוחם ונשמתם כל ימי חייהם בישיבה הרי הם מחזקים את התקשרותם בה', הם חיים לפי הדרך הטהורה המסורה לנו מדור דור והם מחסנים את עצמם בזה בקביעות. ולכן רק אם לא נכביד עליהם ביותר בבת אחת לדרוש מהם דברים שלמעלה מכוחותיהם, כך הם יצליחו ביותר ואף לאורך ימיהם ושנותיהם. אולם אם נדרוש מהם דברים שלמעלה מכוחותיהם, עלול הדבר רק להזיק ח"ו להתקדמותם ולבריאות נפשם הצעירה.

יחס אישי

"כמובן, שבד בבד על המחנך והר"מ מוטל לראות לשוחח בלימוד באופן פרטי עם אותם תלמידים בעלי הכישרונות הברוכים, שלא בזמן השיעור הקבוע, כפי רמתם הגבוהה כפי הנראה לו שיוכל לקדמם בעומק העיון וההבנה לפי דרגתם המיוחדת, וכך יוכל הוא להעלותם בדרכם על דרך המלך כפי רמתם הגבוהה, וברבות הימים בעזה"י יגדלו לת"ח ומרביצי תורה ובדור הבא כבר נוכל ליהנות מכוחם בתורה כפי ערך ההשקעה שהשקיעו בהם רבותיהם".

הלימוד בגמרות המבוארות לבחורים

הרב יעקב הייזלר שליט"א: לאור דברי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ברצוננו לדעת איך צריכה להיות ההתייחסות ללימוד בגמרות המבוארות והקלות שיצאו לאור בשנים האחרונות אשר בהם יוכלו התלמידים ללמוד בקלות ובחשקות יותר, האם ניתן להרשות להם או אפילו לעודדם, או שמא מוטל עלינו למנוע מהבחורים בישיבה את הדבר בטענת חסרון בעמל התורה והבנתה הנצרך בפרט בשנים הראשונות של צמיחת הבחור כאשר עליו להתאמץ ולפתח את כישרונותיו ודרכי חשיבתו בלימוד?

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א משיב נכוחה בדבר חשוב ויסודי זה: "אכן, לדעתי ניתן להרשות לתלמידים החפצים להוסיף וללמוד לימודים שמעבר לסדרי הישיבה הקבועים והם חפצים להיעזר בלימוד בגמרות המבוארות המצויות עתה לרוב בכדי להרבות את חשקם ולתת להם תחושת הצלחה והתקדמות בידיעת התורה. אולם הדבר ברור שזה רק בלימודים אחרים שלא מסדרי הישיבה, כאשר אין מצוי אצל הבחור רב ומלמד אחראי שיוכל להסביר לו את הדברים כהווייתן, אולם כאשר הוא בין כתלי וסדרי הישיבה והוא לומד ומשנן את הלימוד שנלמד בישיבה, אז אין להרשות ללמוד בגמרות מעין אלו, מכיון שהלימוד בכותות עצמו בעידוד וסיוע המחנך ומגיד השיעור הרי הוא בתוקף ומעלה גדולה וגבוהה יותר לאין ערוך מהלימוד בגמ' המבוארות והקלות.

הענקת פרסים לתלמידים

הרה"ג ר' דוד משה הרשקוביץ שליט"א מציע קמיה דמרן אדמו"ר שליט"א שאלה יסודית אשר רבים ממרביצי התורה והמחנכים מתחבטים בזה רבות: "החנ, הצורך לעודד את התלמידים ולכבדם על הישגיהם הטובים הרי נועצות בשתי בעיות שהן באבן נגף בפני המחנכים ומנהלי הישיבה.

"הא' הרי הגאווה היא אחד מן הדברים שהם הורסים את חיי התלמיד, ובזה שנכבד את התלמיד ונעניק לו פרס הצטיינות הרי יש חשש שיבוא לגבהות הלב, ונמצא שרק קלקלנו ח"ו. והב', הרי בעת שנעודד ונכבד את המצטיין, החלש והנכשל שלא זכה לכלים חזקים עלול להישבר וליפול ברוחו, ואנו מבקשים לשמוע דעת תורה בעניין?

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א משיב בנחרצות ובקביעה ברורה: "יש להעמיד את חשיבות הדבר, כי אכן צריך לעורר את התחרות ועניין של הצטיינות בין התלמידים. הישיבה מאופן טבעה יש בה רמות שונות, והו דבר שאי אפשר לשנותו, כי הרי כשם שאין פרצופיהם שווים כך אין דעותיהם שוות, ולכן צריך להבין שזהו המצב ולנהל את הישיבה בדרך זו שהזכרנו לעיל בדרך שביל האמצע כשבאופן פרטי מוסיפים למצטיין ומקלים באופן אישי לחלשים יותר. ואין מקום להפריד בין התלמידים השונים זולת כשיש בעיה שכלית וחסרון בדעת של התלמיד שזהו דבר חריג שצריך באמת מסגרת אחרת. ואולם מחמת זה אין עלינו למנוע מן התחרות והדגשת המצטיינים, שדבר זה הוא חיובי להצלחת הבחורים בישיבה כאשר הדבר גורר תחרות חיובית והוא בבחינת 'קנאת סופרים תרבה חכמה" בין הבחורים וכך יעפילו מעלה מעלה בידיעת והבנת התורה כראוי, אולם אם לא תהיה שום תחרות עלול לקרות שרבים מהבחורים יחלשו בדרכם חלילה ולא יגדלו מספיק בתורה.

התחרות החיובית

"בדרך משל ניתן להשאיל את הרעיון הכללי בצורך החיוני בלערור את החשק והרצון ע"י ציון לשבח ולתגמל את המצטיינים, 'להבדיל' בין התקופות ששלט ה'קומוניזם' בעולם, לבין התקופה שבו שלט ה'קפיטליזם'. הרעיון הקומוניסטי היה לכאורה רעיון חזק מאוד שלכאורה נתן תקווה להמון העם שהנה אין יותר מעמדות של עשירים ועניים בין העם, כולם עובדים עבור הממשלה והיא מחלקת את ההכנסות שווה בשווה. הרעיון בעיקרו נכון, יש בו תועלת להקטין את התחרות והקנאה והשנאה שבין האוכלוסיות השונות אך תוצאותיו היו איומות ונוראות בהתדרדרות כל ההכלכלה וכל חיי המדינה לשאול תחתית.

"לעומתה השיטה הקפיטליסטית, למרות שעיקרה הוא תחרות ושאיפה שעל כל אחד להצליח ולהתעשר, עם כל החסרונות שישנן בעניינם ויש שאינם מסוגלים להצטרף למרוץ לעשירות, עדיין המצב הוא שבהתנהלות נכונה הדבר מצליח להוכיח את פריחת הכלכלה ורווחת התושבים.

הארכנו בזה מעט, כי הדבר שייך גם לבניין חיי הישיבה. אם ניתן לכל אחד מתלמידי הישיבה את היחס השווה, ולא נעודד הצטיינות וניצחון, הרי שהרמה הכללית תרד מטה מטה, כשהמצטיינים לא יצטיינו והחלשים יותר אף הם לא יקבלו את אשר יכולים לקבל כי הרי אין להם למה לשאוף. **רק כאשר ניצור רמות שונות של הצטיינות ונעודד תלמידים להגיע להצטיינות, בזה נעורר עניין של רצון להוכיח את עצמו כי הוא שייך לזה והישיבה מקבלת חיות מחודשת ורמת הלמידה עולה פלאים על ידי כך".**

לא לחשוש מגאווה

הרה"ג ר' ישראל שטינמץ שליט"א: "ומה עם מידת הגאווה של המצטיינים המעפילים תמיד לנקודות גבוהות ואף מקבלים מתנות ופרסים יקרי ערך על כך לעין כול במעמדים מפוארים ונכבדים?

"יש לקבוע באופן הברור ביותר כי אין לחשוש מן הגאווה מחד ומן השיברון לב של החלשים יותר. כי כאשר נצליח להעביר את הדבר באופן הנכון ביותר לתלמיד המצטיין שהוא באמת מצטיין בדבר זה, והוא יבין בדעתו כי באמת הוא הצטיין בדבר זה אך הדרך לשלמות עוד רחוקה ממנו, וככל שהתלמיד יעיין יותר וילמד היטב כך דעתו תתרחב ויבין את זאת הדק היטב ואין חשש שיבוא לידי גאווה ח"ו.

"מי לנו גדול ממשה רבנו ע"ה אדון הנביאים אשר הגיע לדרגה של נבואה באספקלריא המאירה ופה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות, וזה לא מנע ממנו להגיע לדרגה הגבוהה ביותר בעניוה שהוא עניו מכל האדם אשר על פני האדמה".

מוסיף כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ואומר: "מבואר בספה"ק שהדרך שהגיע משה רבנו לדרגה גבוהה כ"כ בעניוה היה באופן שהבין באמת בדעתו שאם אדם אחר היה זוכה לדבר פה אל פה עם השי"ת היה מגיע למדרגות גבוהות ונשגבות ממנו, ולכן אין לו במה להתגאות. ולכן אין להימנע מלשבח ולציין תלמיד לשבח מחמת עבודת העניוה שנחשוב שלא יגיע אליה.

מעשה רב מגדולי הדורות זי"ע

"ומאידך אין לנו לחשוש אף משברון הלב של התלמיד שלא הצטיין בכישרונותיו ולא הגיע להצטיינות, כי כנ"ל אי אפשר שכולם ישיגו את אותה השגה, וזה ברור, אולם צריכים אנו להגיע אל לבו של התלמיד שכביכול נראה ככושל בהם התחומים שהוא לא הצליח להצטיין בהם, להוכיח לו מכל מיני מעשיות מצדיקים גדולים מדורות שעברו כי אין יכולים לדעת עתידו של אף אחד, ישנם בעלי כישרונות מובהקים שלבסוף לא הצליחו כ"כ, ומאידך בעמל ועקשנות ומבלי ליפול ברוחו הגיעו רחוק.

"כך מספור על הרבה מגדולי ישראל שהגיעו למעלות נשגבות למרות כישרונותיהם החלשים. וכפי שידוע על הגאון המהר"ם שיק זצ"ל שבתחילת דרכו היו לו כישרונות חלשים, אולם הוא התאמץ ולא הרפה בכל כוחו ונפשו עד שעלה והתעלה להיות לאחד מגדולי הדורות. בדומה לזה, מספור על הגאון הנצי"ב זצ"ל שהיו לו בילדותו כישרונות חלשים ביותר, עד כדי כך שמלמדיו לא רצו כבר להחזיקו יותר בכיתה, לאחר התייעצות החליטו הוריו מתוך צער עמוק וייאוש מבנם הצעיר להוציאו לעבודה וכך לפחות יפרנס ויועיל במקצת להכלכלת ביתם, אולם הנצי"ב בעוז רוחו התעקש ביותר ומתוך בכיות גדולות ביקש מהוריו בתחנונים שיביאו לו הזדמנות נוספת לנסות בכל זאת אולי יוכל להצליח עדיין בלימודיו בכיתה. הריו ומחנכיו נעתרו להפצרותיו הרבות, וכך בעקשנות גדולה החל אט אט לעלות על דרך המלך כאשר יומם ולילה לא הרפה בהתמדתו הגדולה בלימודיו לפליאת כל מלמדיו, עד שעלה ונתעלה וגדל אחד מגדולי הדורות המובהקים, כאשר רבים וטובים ובהם ח"מ וגדולי תורה מובהקים נהנים כהיום מאור תורתו הבהירה הן בס"ס והן בלימוד האגדות.

"והדברי נוסכים חיזוק ועידוד רב לכל בחור ובחור בכל מצב בו הוא שרוי, אשר בכוחו להגיע ולהעפיל ולגדול לת"ח מובהק עם התאמצות מסוימת שאז יפתחו לו שערי סייעתא דשמיא ממרומים.

"כך מוטל על המחנך, לעשות כל שביכולתו ולדאוג שאף אלו התלמידים החלשים, לא יבואו לידי ייאוש חלילה. כי אם הם יתייאשו לא יהיה להם מעמד ואחיזה להתעלות בתוה"ק. וצריך לדעת שהייאוש הוא שייך אך ורק לגויים וכלל לא לבני ישראל. וכפי שאמרו חז"ל (ברכות י.): "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל תייאש עצמו מן הרחמים", וה'מנחת חינוך' מדקדק שרק אם הוא מונח על צווארו. אמנם יש לי ראיות לזה ואכמל"ב, אלא אף אם הוא מונח בצווארו ממש גם לא יתייאש האדם מן הרחמים, כי ייאוש אינו שייך כלל לכלל ישראל, וכ"א יש לו אפשרות לצאת מכל מצב ולהתעלות בתורה ובי"ש. ואם יש ילד שאומר אין לי כוחות וכיו"ב זה ג"כ בכלל ייאוש, אבל יהודי באמת יכול להגיע לכל דבר, ואפי' אם חרב ברוחניות על צווארו אל יתייאש כלל.

"אולם", מוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א בדברות קודשו: "גם אם באופן סופי לא יגיעו התלמידים להצלחה גדולה הנראית לעיניים, צריכים אנו להעביר להם את האמת לאמיתה ללא כחל ושרק שייתכן ובעולם העליון הם חשובים יותר מן המצטיינים בישיבה כעת, וכמאמר חז"ל (פסחים נ.) שרב יוסף בנו של רבי יהושע בן לוי נחלה וכבר עלה לעולם העליון, ובשובו לבריאותו שאלו אביו מה ראה למעלה, אמר לו ראיתי 'תחתונים למעלה ועליונים למטה'. כשהכוונה לעניינינו, שלא כל מי שהיה נראה כאן כגבוה וכמוצלח הוא באמת נחשב למעלה כחשוב והוא הדין להיפך, כי ייתכן שעמלו וניסיונותיו הגדולים לעת עתה בישיבה חשובים לאין ערוך מן התוצאה הסופית שנראית לעין, ואף אמנם כאן בעולם הזה קשה לציין לפי עמל אלא ההצטיינות הנראית לעין היא הצטיינות של הישגים, אין למנוע מכך לעורר את התחרות והרוח החיה שבין התלמידים בת"ת או בישיבה".

כיצד העלה מרן החזו"א בחור חלש על דרך המלך?

"עניין נוסף שיש למחנכים לעמול עליו הוא שיסתכלו על התלמידים בעין טובה ולא יזלזלו בהם ח"ו. ועובדא ידענא שהגיע פעם אב עם בנו למרן החזו"א זצ"ל, והתלונן עליו שאינו חפץ ללמוד. ושאל החזו"א את הילד מדוע אינו רוצה ללמוד. והשיב כי הילד כי אביו ורבותיו אמרו לו שאין לו ראש טוב, ואם כך מדוע לו להשקיע כוחות ללמוד אם במילא אינו מסוגל לזה. ואמר החזו"א לילד כי הדברים שאמרו לו אינם נכונים, וכראיה לזה שאלו איזה שאלה קלה, שהיטיב להשיב עליה, ומאז התחיל הילד ללמוד והתעלה מאוד עד שגדל לאחד מחשובי ראשי הישיבות, בזכות אותם המילים שאמר לו החזו"א ועודד אותו.

"מוטל עלינו לתת להם כוח שידעו שהם יכולים ללמוד ולהתעלות, ומה שהם חושבים או שאמרו להם שאינם יכולים זה שקר, וידוע מגדולי עולם שבילדותם לא היה להם כישרונות ולמדו והתאמצו והפכו את כישרונותיהם לטוב.

(ועידת החינוך - ניר עציון תשע"ד)

כאשר הדבר גורר תחרות חיובית והוא בבחינת 'קנאת סופרים תרבה חכמה" בין הבחורים וכך יעפילו מעלה מעלה בידיעת והבנת התורה כראוי. כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בנועם שיחו

> *"עצם החבורות הנעשות ע"י החצרות השונות הוא דבר גדול ונשגב שערכו גדול עד למאוד... ואכן זו הייתה הנהגת הבעש"ט הק' ותלמידיו לדורותיהם שפתחו 'שטיבלעך' עבור התלמידים המקושרים אליהם והלכו לפי ההנהגות שקבלו מהם ואף התפללו לפי הנוסח וההנהגה שנהג רבם, וזה היה מקום לחיזוק וללהתקשרות אמיתית לכל אחד ואחד"*

ה'נסיעות' לשבתות וה'קעמפים'

הרב אלחנן קלאר שליט"א: לאור הדברים האמורים שמשמענו עתה, האם ה'נסיעות' המונהגות בישיבות הק' לשבתות וה'קעמפים' גם בכלל העידוד והפרסים שניתן לעשות בהיכלי הישיבות הק'?

"אכן, בנוסף וביחס לטיולים ו'נסיעות' המונהגות בישיבה מעת לעת, הדברים חיוביים ביותר, כי מכיון שצורך הנפש היא לטייל ולשנות אוויר ואווירה מפעם לפעם ומעת לעת, ולא רק עבור החלשים אלא לכל אחד ואחד גם למצטיינים ביותר הדבר מועיל וחשוב מעת לעת, ונכון הדבר שיעשו את הדברים ברוח הישיבה וביומתה וכמובן רק במקומות כשרים על טהרת הקודש, בכלל ובפרט כשזה בא בעניין של הצטיינות והערכה לעמלי תורה, שהדבר מקבל צורה של תורה ורציונות של עבודת ה'. מה שאין כן אם לא יתארגנו לכך מצד ההנהלה, יש צד גדול שיעשו את הדברים ללא השגחה רוחנית ראויה כל כך והדבר עלול להביא למכשולות ולפרצות חמורות ח"ו. וכמובן שכל זאת צריך לראות לעשות זאת במידה ובמשורה ובמשקל הראוי כפי הבנת ראשי הישיבה וההנהלה הרוחנית שבכל ישיבה עליהם ניתן וראוי לסמוך בדבר.

'חבורות' הבחורים

דגש מיוחד הושם בשיחת קודש, נעלית ומרוממת זו על עניין ה'חבורות' והקבוצות שעושים לצעירי הצאן בהיכלי הישיבות הק' ובחצרות השונות כידוע.

הרה"ג ר' דוד משה הרשקוביץ שליט"א הציג שאלתו קמיה כ"ק מרן שליט"א: "לאור הדברים ששמענו עתה שעיקר לימוד הישיבה הוא לשם הש"ס, כאשר נאספים עדיי הצאן לעשות 'חבורות' של עובדי ה' בנהוג בעיקר בקרב חכידים, האם יש בכלל מעלה בדבר, ואיזה תוכן רצוי והגון ליצוק לתוך אותן אסיפות נעלות?

מזקנים אתבנן

ענייני השעה והתקופה באספקלריה של תורה

"עצם החבורות", אומר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א: "הנעשות ע"י החצרות השונות הוא דבר גדול ונשגב שעזרו גדול עד למאוד. ידועים דברי הרידב"ז בתשובה (סימן תעב) שכתב שאע"פ שיש את המושג הנעלה של ברוב עם הדרת מלך ולכן צריך להתאסף בביהמ"ד שיש שם מתפללים רבים ולא להתפלל בקבוצה קטנה, אולם כאשר נוח לאדם יותר להתפלל בקבוצה קטנה יותר מחמת שבתוכם הוא מרגיש הארה גדולה יותר וחשק גדול יותר להתפלל ולקבל חיזוק בעבודת ה' הרי שאין בזה כל חשש של ביטול ברוב עם הדרת מלך.

"ואכן זו הייתה הנהגת הבעש"ט הק' ותלמידיו לדורותיהם שפתחו 'שטיבלעך' עבור התלמידים המקושרים אליהם ולהלו לפי ההנהגות שקבלו מהם ואף התפללו לפי הנוסח וההנהגה שנהג רבם, וזה היה מקום לחיזוק ולהתקשרות אמיתית לכל אחד ואחד מהם שהרגיש שהוא שייך לאותה קבוצה החפצה בדבר אחד בלבד, לעשות רצון קונה וחפץ צורה בשלמות, וכל אחד הרגיש כי הוא חוליה בלתי ניתנת להפרדה מתוך החבריא קדישא.

"ולכן דבר זה צריך וראוי לעודד ולחזק, וגם כאן צריך להדגיש ולציין כי ח"ו לבוא ע"ז לידי מחלוקת והרגשה כי חלק מן התלמידים נשארו ללא קבוצה מסוימת, כי גם לאחרים ניתן לעשות קבוצה אחרת ולא להימנע מלתת לתלמידי הישיבה את ההזדמנות לקבל עוד חיזוק ועוד הדרכה לעלות מעלה מעלה במעלות העבודה הטהורה, ולכן עצם ההתאספות והישיבה יחדיו צעירי הצאן המבקשים להתחזק יחדיו הרי הוא דבר נעלה שהיה מאבני היסוד של תורת החסידות לדורותיה כאשר ראינו עד הנה.

"מלבד זאת, הרי ההתאגדות ב'חבורה' רצויה היא הן מבחינה רוחנית כאשר בכל שאלה רוחנית שיש לבחור יוכל לשאול את ראש החבורה ולהיוועץ עמו וכך יקבל הדרכה ברורה במשעולי החיים וכך לא ייפול בדרכו הטובה.

"דבר נוסף: ההתאגדות בחבורה גם מועילה לבחור לדעת שאף פעם הוא אינו לבד ויש לו תמיכה גשמית מלבד התמיכה הרוחנית, כאשר יש לו ממי לבקש עזרה והוא לא שרוי לבדו, דבר המשליך באופן ישירות גם על הרוחניות של הבחור ביודעו שיש לו תמיכה בחייו".

מידות וקדושה

ולשאלה שהוצגה ע"י המשתתפים: "מה הם הדברים שראויים להתעסק בהן בעת הפעיפיה?

השיב כ"ק מרן שליט"א בהבירות: "מידות וקדושה - 'אפגעהיטנקייט'. אלו ב' הנושאים שצריכים להחדיר בצעירי הצאן באלו הזמנים המיוחדים שמקדישים עבור חלק העבודה. ולהמשיך ולעודד את המתאספים לחיזוק בעבודה ללא התרשלות וללא נפילה ח"ו לייאוש ביודעו את מצבו האמיתי, אלא להדגיש בפניהם את הקדושה והסייעתא דשמיא שהקב"ה משפיע לכל מי שמבקש ללכת אחריו ולדבקה בו ית"ש".

חג האמונה

הרב יעקב הייזלר שליט"א: "עומדים אנו עתה בערב חג הפסח שהוא "חג האמונה" כפי שמכונה החג בהרבה מהספה"ק, ברצוננו לשאול: האם יש מקום להרחיב עם הבחורים הצעירים בענייני אמונה, לעורר נושאים ועניינים בעניין זה, או שעדיף להימנע מלהיכנס כלל לשאלות מסוג אלו?

"דרך החסידות מאז ומתמיד הייתה שלא להיכנס לשאלות מעניני אמונה וכדו' אלא לחיות ולקבל את הדברים באמונה פשוטה ותמימה. אולם צריך להדגיש ולציין, כי זה הוא בדרך כלל ובפרט בדורות הקודמים שהאמונה הפשוטה הייתה נחלת הכלל ולא היה צורך לעורר את השאלות ולא היה בכך כל תועלת לעבודת ה' אלא רק נזקים כי ח"ו ורבים חללים הפילה תנועת ההשכלה ובכל הדורות אשר נכנסו לחקירות באמונה.

"אולם, בדורנו דור יתום, שדברי הכפירה והאפיקורסות נשמעים מכל פינה והשיטפון של דעות כפרניות נכנסות לפעמים כארס של עכנאי בנפשותיהם הצעירות של צעירי הצאן, אז חובה להתייחס לשאלותיהם, ח"ו מלמנוע מהם לשאול את השאלות כאשר באות ממקום של רצון טוב וטהור להבין ולדעת את האמת, ולענות להם כיד ה' הטובה על המדריכים והמחנכים תשובות אשר מקור טהור יהלכון, תחת אשר השאלות שנמנע מהם לשאול בטענה כי צריך אמונה פשוטה ויחפשו תשובה בבורות נשברים אשר יבלבלו אותם לגמרי ותוצאותיו מי ישורנו ל"ע.

"והכלל הוא כמו שהזכרנו לעיל. הדור הזה הוא דור חלש וצריך להתייחס ברצינות ובמלא שימת הלב לשאלותיהם ולמאווייהם, בכדי שנוכל להטותם אל הדרך הרצויה מתוך הארת פנים ועידוד רב מאוד ללא הפסק לחזקם ולאמצם, שירגישו כי אנו מחנכים ומדריכים נמצאים אתם בכל נפתולי החיים הנקרים לפניהם. והשנים הספורות שהם יהיו בין כתלי הישיבה שיקבלו בה חשקות ורצון אמיתי לעבודת ה' יתנו להם את הכוחות האדירים שיצטרכו לעתיד עת יגיעו לבניית בית נאמן בישראל וייצאו להתמודדויות העומדות בפניהם כל הימים.

"ולכן אם בעבר היו כאלו שבקשו לדלג על שער הייחוד שבספה"ק ב'חובת הלבבות', הרי לא כן בדורנו אם הבחור שואל ורוצה לדעת יוכל לעסוק בשער זה שבחובת הלבבות, וכמובן שילמד זאת עם הדרכה ברורה ויתייעץ על כך עם רבותיו בפרטיות.

אסונות הטכנולוגיה

הדברים הנשמעים בהדרת קודש יוצאים מפ"ק של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשובה ונחת ובבהירות כובשת לבבות, משנה צורה וכיוון עם הגיעו להתייחס לאותן מכשולים גדולים ועצומים בדמות המכשירים הטמאים המוחזקים בידי אי אלו מאחינו, וצעירי הצאן אף הם עומדים בניסיונות קשים בעניינים אלו.

הרב אלחנן קלאר שליט"א: כיצד צריכים אנו להתייחס לטכנולוגיה המתקדמת וכובשת חלקים גם מצעירי הצאן שלא עומדים בפיתויים ומחזיקים אותם ברשותם, האיך ניתן למגר את התופעה הקשה הזאת?

"צריך להדגיש ולעורר בכל הכוח שמכשירים אלו הטמאים הינם סם המוות ממש ל"ע, ועל אף שנראה על פניו כי הם גורמים הנאה לאדם, מקלים עליו את לחץ החיים והוא נמשך אחריהם לרוכשם ולהחזיקם ברשותו, צריך להוסיף ולשנן בפרט לצעירי הצאן כי הוא סם המוות ממש לא פחות מכך, כי הרי רבות שמענו מקרוב על כמה וכמה משפחות טובות מקרב מחנה הירא'ים לדבר ה' שירדו רח"ל מן הדרך הישרה ונאבדו כמה וכמה נפשות מישראל רח"ל.

"הדבר משול לאותם שח"ו משתמשים במעלי עשן מינים שונים ומשונים, אשר לטענתם, והיא טענה צודקת על פניה כי בעת שהם מעלים העשן הם מרגישים הנאה מרובה והם שוכחים באותה עת מכל צרותיהם אשר הם עוברים עליהם בחי היום יום, והאם נוכל להסכים להם שימשיכו בדרך זו, כי זה נראה כמקל וכנותן הנאה לחיים, הרי אנו יודעים ורואים בחוש כי הוא סם המוות ממש.

ואלו הצריכים ואת לפרנסתם וכו', האיך עליהם להתנהג?

"אכן, ישנם הצריכים לכך ולא מחמת הנאה גרידא אלא לצורך פרנסה ועניינים הנצרכים להם, להם כבר איכשר דרא והצליחו להעמיד לרשותם מכשירים כשרים וחסומים מכל חשש של זוהמה ואין שום היתר להחזיק מכשיר אחר שאינו חסום גם לא בשביל צורך פרנסה כי הרי איכא דרכא אחרינא, ואין להתיר איסורי תורה כלל עבור פרנסה, שבין כה וכה עלינו לדעת ולהחדיר תמיד שהכול מגיע מהשי"ת שהוא הזן ומפרנס לכל היצורים שיצר בעולמו".

השימוש במחשב לחידושי תורה

הרה"ג ר' ישראל שטיינמץ שליט"א: "לאור הדברים הללו, האם יש מקום לעשות גדר וסייג שלא להחזיק מכשיר 'מחשב' כלל למרות שהדבר נצרך עבורו לכתיבת חידושי תורה ודו"ת, בעבור לא יתקרב לחששות הנוראים שהוזכרו כאן?

"אין צורך להחמיר בזה. השי"ת נתן לנו את הכלים הללו לצורך עבודתו ית', ואם אנו יכולים להפיק מהם את התועלת הרוחנית הנצרכת הרי שאין לנו להימנע ממנה, ולכן הצריך למחשב לצורך עניינים הנותנים לו אפשרות לעבוד בזה את השי"ת כגון חידושי תורה או ידיעת התורה, בפרט בתוכנות הנמכרים היום המועילות ללימוד הגמ' כאשר דרך זה יש גישה לרבבות ספרי ראשונים ואחרונים, ספרי שו"ת, חסידות, וקבלה וכו', אין לו להימנע משימוש ובהחזקת מחשב, רק אכן צריך להיזהר ולהזהיר בחכמה ובתבונה שלא להיגרר ע"ז בעניינים שאין צריכים עבורו לעבודת ה' ע"י שיגדור את עצמו וב"ב בכל החסימות הראויות כפי הוראותיהם של גדולי הדור זצוק"ל ולהבחל"ח שכבר נתנו את הוראותיהם הברורות בדבר".

לימוד ספרי מוסר וחסידות

הרב יעקב הייזלר שליט"א: ביקשנו לשמוע אודות חובת לימוד ספרי מוסר וחסידות לבחורים בישיבות, וכן כמה זמן להקדיש לכך דבר יום ביומו, והאם יש הגבלות ללימוד זה?

"אכן, חובה גמורה היא ללמוד כל יום ספרי מוסר וחסידות שהם בבחינת הבראה רוחנית לנפש הישראלי לדעת האיך להתנהג בכל משעולי החיים האורבים עלינו תדיר. הזמן שראוי לקבוע בלימודים אלו בכל יום הוא כרבע שעה עד חצי שעה, אבל לא יותר מכך, אין ראוי להתעסק בזה, כי קיבלנו מרבותי"ק זי"ע שעיקר עיסוקו של האדם צריך להיות בלימוד התורה ועיונה בעומק ההבנה וזהו התרופה הגדולה והיחידה המועילה כנגד היצה"ר האורב עלינו מכל צד תמיד.

האם אברכים בכוללים גם ראוי להם לעסוק בספרי מוסר וחסידות?

"אכן, זה רצוי וראוי לכל אחד ואחד בכל מצב. כמובן לא להרבות בזה יתר על המידה כפי שאמרנו. כמובן שכל אחד יקבע לימודיו בספר שנמשך לזה, בו הוא מרגיש שיש לו תועלת רוחנית לנפשו ונשמתו. וכל ערום יעשה בדעת ובתבונה בזה.

חומרות והידורים

הרב יעקב הייזלר שליט"א: "עומדים אנו בימים שלפני חג הפסח הבעל"ט, חג שכידוע מרבים בו בבתי ישראל קדושים בחומרות ובהידורים לאין ערוך. ברצוננו לשמוע דעת תורה בהירה ממרן שליט"א, עד כמה עלינו להחמיר בחומרות מסוימות בהם נהגו אבותינו ורבותינו כאשר לפעמים החומרות וההידורים גורמים לפגיעות קשות בבין אדם לחברו, ויש שאף גורמים ח"ו לחלישות הדעת נוראה כמו החתן אצל חותנו וכדו' שאינו נוהג באותו חומרא, השאלה אף נשאלת בכל יומות השנה לאותם שנמנעים מהכשר מסוים שהוא יותר מהודר מבחינתם, אולם לפעמים שהדבר גובל בפגיעות ובהלבנת פנים, מה היא הדרך הרצויה בזה?

"התשובה לכך היא, שחומרות שידועות וברורות שהאדם נוהג בהם כפי שקיבל מאבותיו או רבותיו, אין מקום לפגיעה ואין צריך לחשוש שמא אחרים יקבלו מהם חלישות הדעת. צריך לשמור על חומרות בפסח ובכל יומות השנה כגדרים וסייגים נכונים לכל אחד באשר הוא. וניתן בחכמה ובעדינות יתירה להמשיך בחומרות יחד עם המניעה מפגיעה בזולת, כגון בעניינים מאכל שיאכל דברים אחרים וכדו'. והכלל הוא בדברים אלו, "בתחבולות תעשה לך מלחמה", אבל לא לוותר על דברים עקרוניים שיש להם מקור ובסיס בעבודת ה' בעבור חשש פגיעה בזולת. כמובן שיש דברים היוצאים מן הכלל שיש מקרים שזה אכן גובל בפגיעה בזולת, ועל כן על כל אחד להתייעץ בזה עם רבו או מורה הוראה מובהק המכיר את פרטי העניין היטב.

בבטאון יראי ה' עלינו להדגיש ולחדד ביותר ובכל דרך שהיא את הפנים החיוביות ואת המעלות הגדולות שיש לציבור יראי ה' על כלל חוגיה ועדותיה. בשיחה במעון קדשו

בדורנו דור יתום חובה להתייחס לשאלות. בועידת אגודת ישראל כ"ט תמוז תשע"א בניר עציון

חובה גמורה ללמוד כל יום ספרי מוסר וחסידות. בסיום הש"ס בלובלין

לכתוב באופן החיובי

הרב אלחנן קלאר שליט"א: "היות ואנו שלוחי ביטאון היראים אשר מבקשים לקרוא את השקפת התורה בטהרתה, ביקשנו לשמוע דעת תורה כיצד ניתן לעורר אודות דברים הטעונים תיקון מבית ומבחוץ, האם עלינו ללחום ולזעוק בכתובים כנגד אותם המבקשים להצר את צעדינו בארה"ק, או שמא לא כדאי ללחום במלחמת חורמה?

"הכלל בזה", אומר לנו כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בדרך כלל ראוי ואף מועיל לכתוב רק בצורה חיובית ולא בצורה שלילית, וידוע שבמלחמות לא תמיד הדברים מועילים ולפעמים אף מרגיזים וא"כ מה הועילו חכמים בתקנתם? על כן הדרך הרצויה לכתוב בתעון מאמרים בצורה חיובית ומאליה כבר ישתמע דעתנו הנחרצת ומחאתנו בדבר הצריך תיקון והמערכה העומדת לעינינו.

וכיצד היא הדרך לעורר את כלל עמך בית ישראל להגביר חיילים ולהשתייך למחנה יראי ה' וחושבי שמו ולבל ילכו לרעות בשדות זרים להשתייך למחנה או למפלגה שאין דעתה דעת תורה אמיתי וצרופה. השאלה מתבקשת ונשאלת בפרט לאור הבחירות האחרונות בארה"ק שהתקיימו אך לפני שבועיים ימים?

"הכלל בזה הוא כמו בכלל בעניני החינוך שהתחלנו בהם בראשית השיחה: עלינו להדגיש ולחדד ביותר ובכל דרך שהיא את הפנים החיוביות ואת המעלות הגדולות שיש לציבור יראי ה' על כלל חוגיה ועדותיה וכמה גדולה הזכות להתקרב ולהימנות על המחנה הצועד בדרך ה' ודבוק ברבותיו והם אשר הולכים לפני המחנה לפניהם להאיר את הדרך בכל עוז. כי הדבר ברור שבהעלאת חסרונותיהם של האחרים לא יעלה הדבר ולא יוריד, הדיבור החיובי הוא אשר יעודד ואף ימשוך אותם להצטרף אל מחנה הירא'ים ולא ללכת שבי אחר משאות שווא ותעתועים ומדוחים וזה הדבר אשר יכול ביותר להועיל.

"גם בכתיבת מאמרים אשר מבקשים להבדיל אותנו מן אחינו התועים מדרך השכל וח"ו מבקשים להתנכל לנו ולהצר את צעדינו, ובעיתון שמביא את דבר ה' חפצים להתבדל מהם ולהעמיד את ציבור הקוראים על הדרך האמיתית, גם שם הבדיעות היא פחות לטפל בחסרונותיהם של הצד השני ולצמצם את הדברים שהם טועים בהם, ויותר להבליט ולחזק את המחנה פנימה, כי כאשר אנו נהיה חזקים מתוך הקהילות ובציבור יראי ה' בכללותו הרי שהחוזן הזה ייתן לנו את הכוח לעמוד נגד כל שונאינו ומבקשי רעתנו ורבים המה מאוד מאוד, ורק ע"י חיזוק פנימי נוכל לעמוד נגדם בכל הכוח והעוז".

בסיום השיחה המרוממת סח לנו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בדברות קודשו: "מחובתנו לזכור בשעה זו את הדברים שפתחנו בהם. הזמן הקדוש הבא לקראתנו לשלום הרי הוא אבן יסוד לאומתנו

> *צריך להדגיש ולעורר בכל הכוח שמכשירים אלו הטמאים הינם סם המוות ממש ל"ע, ועל אף שנראה על פניו כי הם גורמים הנאה לאדם, מקלים עליו את לחץ החיים והוא נמשך אחריהם לרוכשם ולהחזיקם ברשותו, צריך להוסיף ולשנן בפרט לצעירי הצאן כי הוא סם המוות ממש לא פחות מכך"*

הקדושה, כאשר יציאת מצרים היא ההוראה לכל ישראל בכללות ולכל עובד ה' בגאולה הפרטית שלו, וממנה למדנו כי לבל יידח ממנו נידח וכל אחד ואחד בכל מצב שהוא, יש לו את הדרך להוסיף ולהתחזק בבוראו האוהב אותו בכל מאודו ותפץ כל הזמן בהיצדקו, וכאשר נחיה בדרך זו הרי שאנו בעצמנו וצעירי הצאן יראו ממנו וכן יעשו להתחנך בדרך ה' האמיתית והנכונה. ויה"ר שנזכה למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה לראות הצלחה גדולה בדרך החינוך שלנו בהנהגה עם צאצאינו ותלמידינו צאן קדשים הנתונים בידי הרועים הם המחנכים, וייזכו כל ישראל להצלחה מרובה בכל מעשה ידיהם ובמהרה נזכה ללכת להקביל פני משיח צדקנו ולאכול מן הזבחים ומן הפסחים עוד השנה הזאת מתוך הרחבת הדעת ושמחת הלב, אכי"ר.

שעה של קורת רוח והתעלות רוחנית מיוחדת הייתה לנו הישיבה במחיצת קודשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בעיה"ק עפת. כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א נודע לתהילה ברחבי העולם התורני כאחד מגדולי וגאוני התורה והחסידות המובהקים בדורנו, לצד זאת נודע כאחד ממנהיגי וקברניטי היהדות החרדית בארה"ק בהיותו מכהן כחבר מועצת גדולי התורה, כאשר דעותיו ודבריו נשמעים בכובד ראש ובהירות הכבוד בקרב מרנן ורבנן גדולי התורה והחסידות שתחלת ועד סוף לא נשמעו מפיו מילה אחת של לשון הרע על שום אדם, אלא כל דבריו היו בדברי תורה וחסידות, בעצות והדרכות בעניני השעה ובמידות טובות. אמנם התורה לבד בכוחה לקיים את העולם כך אומרת הגמ' בנדרים, אולם כדי שהתורה אכן תקיים את העולם כראוי נאמר 'זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה התורה נעשית לו סם מוות'. אנו יודעים שגם הפורשים מעם ישראל כמו ש"צ ימ"ש, והמשכילים והציונים גם הביאו בשעתו ראיות מהתורה לשיטתם, וזה היה מאחר שהתורה נעשתה אצלם לסם המוות.

"אאמו"ר זי"ע אומר בספה"ק 'חלקת יהושע' פר' וירא, שבלי חינוך למידות טובות, כשאין לאדם את המידות הנכונות והראויות, התורה נעשית לו סם המוות, והגדולים רצו להביא לכך שכלל ישראל יהיה לו קיום, ולכך דאגו שהחינוך יהיה לא רק ללימוד התורה ותפילה וקיום המצוות, אלא גם למידות טובות ואהבת ישראל, מכיון שבלי מידות טובות התורה נעשית לו סם המוות, התורה יכולה להיות סם חיים רק כשמחנכים למידות טובות.

"אחד מעיקרי המטרות של החילונים היה לבטל את מושגי החינוך היהודי, לא ללמד את הנוער תורה וקיום מצוות ולא לחנכם למידות טובות, אבל הם לא הבינו שבכך הם כורתים את הענף שהם בעצמם יושבים עליו.

"אמרו חז"ל שאין העולם מתקיים אלא בזכות הבל פיהם של תשב"ר שלא טעמו טעם חטא. לא נאמר שם 'דיבור' אלא 'הבל' של תינוקות שאין בהם טעם חטא, סגנון הדיבור וכו' שזה מקיים את העולם, ואנו יודעים שגם עגם קבלת התורה, היה רק בגלל הערבות של תשב"ר, כנאמר 'בנינו ערבים לנו'. הדיבור, דהיינו, הלימוד של תשב"ר זה מדרגה גבוהה ביותר, כמו שאמרו חז"ל שאין מבטלין ת"ת של תשב"ר אפילו לבניין בית המקדש, זה כוח התינוקות שאין בהם חטא. הלימוד הוא חשוב עד מאוד, אולם ההבל הוא מה שמקיים את העולם, ואת זה רצו לבטל.

"אין צריך להתייחס ולומר, איזו שפה של דיבור גם מדברים ביניהם, וילדיהם לומדים שפה זו בהתנהגות קלוקלת. ומה נקרא אין בהם חטא – דהיינו, שמתנהגים בנימוס ובדרך ארץ בשפה נקייה, והם ביקשו לעקור את הכול, את החינוך שלנו לתורה ולמידות טובות ודרכי נימוס ודרך ארץ. ולהצלת המצב פעלה ה'אגודת ע"י החינוך החרדי, במוסדות החינוך וביסודו של החינוך העצמאי ע"י גדולי ישראל. בלי חינוך זה אפילו אם היו לומדים תורה, לא היה לזה קיום, רק ע"י הבל פיהם של התינוקות שאין בו טעם חטא ניתן לקיים את העולם.

(מתוך מכשאו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במושב הפתיחה של ועידת אגו"י - ניר עציון תמוז תשע"א)

תורה ללא מידות טובות היא כסם המוות

"הכוח שהשקיעו גדולי ישראל, לפעול מתוך אחדות לחנך את הדורות הצעירים לתורה ויר"ש עם מידות טובות. אמנם התורה לבד בכוחה לקיים את העולם כך אומרת הגמ' בנדרים, אולם כדי שהתורה אכן תקיים את העולם כראוי נאמר 'זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה התורה נעשית לו סם מוות'. אנו יודעים שגם הפורשים מעם ישראל כמו ש"צ ימ"ש, והמשכילים והציונים גם הביאו בשעתו ראיות מהתורה לשיטתם, וזה היה מאחר שהתורה נעשתה אצלם לסם המוות.

"אאמו"ר זי"ע אומר בספה"ק 'חלקת יהושע' פר' וירא, שבלי חינוך למידות טובות, כשאין לאדם את המידות הנכונות והראויות, התורה נעשית לו סם המוות, והגדולים רצו להביא לכך שכלל ישראל יהיה לו קיום, ולכך דאגו שהחינוך יהיה לא רק ללימוד התורה ותפילה וקיום המצוות, אלא גם למידות טובות ואהבת ישראל, מכיון שבלי מידות טובות התורה נעשית לו סם המוות, התורה יכולה להיות סם חיים רק כשמחנכים למידות טובות.

"אחד מעיקרי המטרות של החילונים היה לבטל את מושגי החינוך היהודי, לא ללמד את הנוער תורה וקיום מצוות ולא לחנכם למידות טובות, אבל הם לא הבינו שבכך הם כורתים את הענף שהם בעצמם יושבים עליו.

"אמרו חז"ל שאין העולם מתקיים אלא בזכות הבל פיהם של תשב"ר שלא טעמו טעם חטא. לא נאמר שם 'דיבור' אלא 'הבל' של תינוקות שאין בהם טעם חטא, סגנון הדיבור וכו' שזה מקיים את העולם, ואנו יודעים שגם עגם קבלת התורה, היה רק בגלל הערבות של תשב"ר, כנאמר 'בנינו ערבים לנו'. הדיבור, דהיינו, הלימוד של תשב"ר זה מדרגה גבוהה ביותר, כמו שאמרו חז"ל שאין מבטלין ת"ת של תשב"ר אפילו לבניין בית המקדש, זה כוח התינוקות שאין בהם חטא. הלימוד הוא חשוב עד מאוד, אולם ההבל הוא מה שמקיים את העולם, ואת זה רצו לבטל.

"אין צריך להתייחס ולומר, איזו שפה של דיבור גם מדברים ביניהם, וילדיהם לומדים שפה זו בהתנהגות קלוקלת. ומה נקרא אין בהם חטא – דהיינו, שמתנהגים בנימוס ובדרך ארץ בשפה נקייה, והם ביקשו לעקור את הכול, את החינוך שלנו לתורה ולמידות טובות ודרכי נימוס ודרך ארץ. ולהצלת המצב פעלה ה'אגודת ע"י החינוך החרדי, במוסדות החינוך וביסודו של החינוך העצמאי ע"י גדולי ישראל. בלי חינוך זה אפילו אם היו לומדים תורה, לא היה לזה קיום, רק ע"י הבל פיהם של התינוקות שאין בו טעם חטא ניתן לקיים את העולם.

(מתוך מכשאו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במושב הפתיחה של ועידת אגו"י - ניר עציון תמוז תשע"א)

ובויראת הכבוד בקרב מרנן ורבנן גדולי התורה והחסידות חברי מועצת"ת שליט"א המבקשים תדיר לשמוע את דעתו הבהירה והברורה.

אף בקרב המוני בית ישראל מכל החוגים רבים המה המשכימים לפתחו לשמוע ממנו דעת תורה, עצות והדרכות בענייני השעה לצד ענייני הפרט, כשהוא בדעתו הרחבה והעמוקה מאיר עבורם את הדרך אשר ילכו ואת המעשה אשר יעשון לצעוד במסילה הישרה והבטוחה. ב"ה גם אנו זכינו לשמוע את דעתו הברורה וההבהירה בענייני הציבור העומדים על הפרק בדורנו אנו, ואנו בזה שלוחים נאמנים להמוני בית ישראל בוודאי יעשו הדברים רושם בלבותם להתחזק ולהתעורר בדרכי התורה והעבודה בייחוד בימים קדושים אלו של חג הפסח הבאים עלינו לטובה. ■